

2012

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00504838 (S)

36168/4

„НАРОДНЯ БІБЛІОТЕКА“ Ч. 4.

Т. ШЕВЧЕНКО.

ТРИ ПОЕМИ.

(СОН, КАВКАЗ, СУБОТІВ).

Накладом „Вістника Життя“.

ФРАЙШТАДТ, 1918.

В друкарні „Союза визволення України“
у фрайштадтському таборі.

50K

УДІВІСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И53 847

С О Н.

Дух істини, его же мір
не может пріяти, яко не ви-
дит его, ниже знает его.

Іоан. гл. XIII., ст. 17.

У всякого своя доля
І свій шлях широкий:
Той мурує, той руйнує,
Той неситим оком
За край світа зазирає,
Чи нема країни,
Щоб загарбать і з собою
Взять у домовину;
Той тузами обирає
Свата в його хаті,
А той вишком у куточку
Гострить ніж на брата;
А той тихий та тверезий,
Богобоязливий,
Як кішечка підкрадеть ся,
Вижде нешасливий
У тебе час, тай запустить
Пазурі в печінки,—
І не благай: не вимолять
Ні діти, ні жінка;

А той, щедрий та розкішний,
 Все крами мурує,
 Та отечество так любить,
 Так за ним бідкує,
 Та так з його сердешного
 Кров, як воду точить!..
 А братія мовчить собі,
 Витріщивши очі,
 Як ягнята: „Нехай!“ каже,
 „Може так і треба.“

— Так і треба! бо немає
 Господа на небі!
 А ви в ярмі падаєте,
 Та якогось раю
 На сїм світі бажаєте...
 Немає! немає!
 Шкода й праці! Схаменїть ся:
 Усі на сїм світі,
 І царята, і старчата,
 Адамові діти!
 І той, і той... А що ж то я?

— Ось що, добрі люде:
 Я гуляю, бенкетую
 В неділю і в будень;
 А вам нудно, жалуетесь—
 Йи-Богу, не чую!
 І не кричіть!—я свою плу,
 А не кров людськую.

[11]

Оттак, ідучи попід тиною
З бенкету пияний у ночі,
Я міркував собі йдучи,
Поки доплентавсь до хатини.
А в мене діти не кричать
І жінка не лає;
Тихо, як у раї,
Усюди божя благодать,
І в серці і в хаті.
Ото ж я ліг і спати;
А вже підпилий як засне,
То, хоч коги гармати,
І вусом не моргне.

Тай сон же, сон, на прочуд дивний,
Мені приснив ся:
Найтверезіщий би упив ся,
Скупий Жидюга даз би гривню,
Щоб позирнуть на ті дива;
Так чорта з - два!
Дивлюсь: так буцїм то сова
Летить лугами, берегами,
Та нетрями,
Та глибокими ярами,
Та широкими степами,
Та байраками;
А я за нею, та за нею,
Лечу й прощаю ся з землею.

— „Прощай світе! Прощай, земле,
Неприязний краю!
Мої муки, мої люті
В хмарі заховаю.
А ти, моя Україно,
Безталанна вдово!
Я до тебе літати му
З хмари на розмову,
На розмову тиху, сумну
На раду з тобою;
О півночі падати му
Чистою россою.
Порадимось, посумуєм,
Поки сонце встане,
Поки твої малі діти
На ворога стануть
Прощай же ти, моя нене,
Удово-небого!
Годуй діток! Жива правда
У Господа Бога!“

Лечу дивлю ся—аж світає,
Край неба палає;
Соловейко в темнім гаї
Сонце зустрічає.
Тихесенько вітер віє,
Степи, лани мріють,
Між ярами над ставами
Вербви зеленіють.
Сади ясні похились

Тополі по волі
 Стоять собі, мов сторожі,
 Розмовляють в полі.
 І все то те, вся країна
 Повита красою,
 Зеленіє, вмиваєть ся
 Ранньою росою,
 Вмиваєть ся, красуєть ся,
 Сонце зустрічає.
 І нема тому почину,
 І краю немає.
 Ніхто його не додбає,
 Анї розруйнує.
 І все то те... Душе моя!
 Чого ж ти сумуєш?
 Душе моя убогая!
 Чого марно плачеш?
 Чого тобі шкода?

Хиба ти не бачиш?

Хиба ти не чуєш людського плачу?
 То глянь, подиви ся! А я полечу
 Високо, високо за синії хмари:
 Немає там власти, немає там кари,
 Там сміху людського і плачу не чуť.
 Он глянь,—у тім раю, що ти покидаєш,
 Латану свитину з каліки здіймають,
 З шкурою здіймають, бо нічим обуť
 Паят недорослих. А он розпинають
 Вдову за подушне, а сина кують,
 Єдиного сина, єдину дитину,

Єдину надію в військо оддають,
 Бо його, бач, трохи... А онде під тинном
 Опухла дитина голодная мре,
 А мати пшеницю на панщині жне.

А он—бачиш? Очі, очі!
 Нащо ви здали ся?
 Чом ви змалку не висохли,
 Сльзьми не злили ся?
 То покритка попід тинню
 З байстрам шкандибає;
 Батько й мати одцурались,
 Й чужі не приймають;
 Старці навіть цурають ся...
 А панич не знає:
 З двадцятою, недолюдок,
 Душі пропиває.

Чи Бог бачить ізза хмари
 Наші сльози, горе?
 Може й бачить, та помага,
 Як і отті гори
 Предковічні, що політі
 Кровію людською!...

Душе моя убогая,
 Лишенько з тобою!
 Унемо ся отрутою,
 В кризі ляжем спати,
 Пошлем думу аж до Бога,
 Його розпитати:

Чо довго ще на сїм світі
Катам панувати?

Лети ж моя думо, моя люта муко!
Забери з собою всі лиха, всі зла,
Свое товариство; ти з ними росла,
Ти з ними кохалась; їх тяжкій руки
Тебе повивали; бери ж їх, лети,
Та по всьому небу орду розпусти!

Нехай чорніє, червоніє,
Полум'ям повіє,
Нехай зкову рига змія,
Трупом землю криє.
А без тебе я денебудь
Серце заховаю.
А тимчасом пошукаю
На край світа раю.

[III.]

І знов лечу понад землею,
І знов прощаю ся я з нею.

Тяжко матір покидати
У безверхій хаті,
А ще гірше дивити ся
На сльози та лати.

Лечу, лечу, а вітер віє,
Передо мною сніг біліє;
Кругом бори та болота,
Туман, туман та пустота,
Людей не чуть, не знать і сліду
Людської страшної ноги...

„І вороги й не вороги,
 Прощайте! В гості не приїду.
 Упивайтесь, бенкетуйте!
 Я вже не почую;
 Один собі на вік-віки
 В свігу заночую.
 І поки ви дознаєтесь,
 Що ще є країна
 Неполита слізьми, кровю,
 То я одпочину,
 Одпочину...“

Аж слухаю:
 Загули, кайдани
 Під землею. Подивлюся...
 О люде поганий!
 Де ти взяв ся? Що ти робиш?
 Чого ти шукаєш
 Під землею? Ні, вже мабуть.
 Я не заховаюсь
 І на небі! За що ж кара?
 За що мені муки?
 Кому я що заподіяв?
 Чий тяжкі руки
 В мені душу закували.
 Серце запалили
 І ганячи силу,
 Думи розпустили?
 За що, не знаю, а карають,
 І тяжко карають!

А коли я спокутую?
 Коли діжду краю?
 Не бачу й не знаю.

Заворушила ся пустиня,
 Мов із тісної домовини
 На той останній страшний суд
 Мерці за правдою встають.

То не вмерлі, не зариті,
 Не суда ідуть просити;
 Ні, то люде, живі люде.
 В кайданах забиті,
 Із нор золото виносять,
 Щоб пельку галити
 Неситому. То каторжні!
 А за що? Те знає

Вседержитель, а може ще
 Й він не добачає!

Онде злодій штемпований
 Кайдани волочить;

От розбійник катований
 Зубами скрегоче,

Недобитка, товариша
 Зарізати хоче.

А між ними, запеклим,
 В кайдани убраний,

Цар всевітній, цар волі, цар
 Штемпом увінчаний,

В муці, в каторзі—не просить,
 Не плаче, не стогне.

Раз добром налите серце
Всіх не прохолоне.

А де ж твої думи, рожеві квіти?
Доглядані, смілі, викохані діти?
Кому ж ти їх, друже, кому передав?
Чи може навіки в серці заховав?
Ой не ховай, брате! розсип їх, розкидай!
Зійдуть і рости муть і у люде вийдуть.

Чи ще митарство, чи вже буде?
Буде, буде, бо холодно;
Мороз розум будить.

[III].

І знов лечу, земля чорніє,
Дрімає розум, серце мліє.
Дивлюся: хати над шлихами,—
То город із стома церквами;
А в городі, мов журавлі,
Замуштрували москалі;
Нагодовані, обути
І кайданами окуті,
Муштрують ся. Далі гляну, —
У долині, мов у ямі,
На багнищі город мріє.
Над ним хмарою чорніє
Туман тяжкий. Долітаю,—
То город без краю.

Чи то турецький?
Чи то кімеський?

А може те, що й московський!
 Церкви та палати,
 Та пани пузаті,
 І ні однієї хати!
 Смеркало ся. Огонь-огнем
 Кругом запалало,
 Аж злякав ся. „Ура! ура!
 Ура!“ закричали.

„Цу-цу, дурні! схаменіть ся!
 Чого се ви раді?
 Що орете?“—„Екой хохол!
 Не знаєт парадуй!
 У нас парад. Сам ізволіт
 Сьогодні гуляті.“
 „Та деж вона, тая цяця?“
 — „Вон, відіш палати?“
 Штовкаю ся, а землячок,
 Спасибі, признав ся,
 З цинковими гудзиками:
 „Где ти здесь узялся?“
 — З України.— „Да как же ты
 И гаваріть не вмєєш
 На здєшнєму?“— „Ба ні, кажу,
 Говорить я вмію,
 Та не хочу.“—„Екой чудаю!
 Я все входи зяаю;
 Я здесь служу; колї хочєш,
 В дворец попитаюсь
 Ввести тебя. Только, знаєш,

Ми, брат, просвещонні,
Не поскупісь полтінкою!
— „Цур тобі, мерзений
Каламарю!“

І зробив ся
Я знову незримий,
Тай пропхав ся у палати.
Боже мій єдиний!
Так от де рай! Уже нащо
Золотом облиті
Блюдолиззи! Аж ось і сам,
Високий, сердитий,
Виступає. Обік його
Жіночка небога,
Мов опеньок засушений,
Тонка, довгонога,
Та ще й на лихо сердешна
Хита головою.
— „Так отсе то та богиня?
Лишенько з тобою!
А я, дурний, не бачивши
Тебе, цяцю, й разу,
Тай повірив тупорилим
Твоїм віршомазам!
Ото дурний! а ще й битий!
На квіток повірив
Москалеві! От і читай,
І йми ти їм віри!“

За панами панства, панства
У сріблї та златї!

Мов кабани годовані,
Пикаті, пузаті!
Аж потіють та товплять ся,
Щоб то ближче стати
Коло самих: може вдарять,
Або дулю дати
Благоволять—хоч маленьку,
Хоч пів дулі, аби тільки
Під самую пику.
І всі у ряд поставали,
Ніби безязикі.
Ані телень!.. Цар цвенькає,
А диво-цариця,
Мов та чапля між птахами,
Скаче бадьорить ся.
Довгенько вдвох похажали,
Мов сичі надуті,
Та щось нишком розмовляли
(Здалека не чути)—
Об отечестві, здаєть ся,
Та нових петлицях,
Та об муштрах ще новіщих;
А потім цариця
Сіла мовчки на дзиглику.
Дивлюсь: цар підходить
До найстаршого, та в пику
Його як затопить!
Облизав ся неборака,
Та меньшого в пузо—
Аж загуде!.. А той собі

Ще меньшого туза
 Межи плечі; той меньшого,
 А меньший малого,
 А той дрібних; а дрібнота
 Уже за порогом
 Як кинеться по вулицях,
 Тай давай місити
 Недобитків православних,
 А ті голосити,
 Та верещать, та як ревнуть:
 „Гуля наш батюшка, гуля!
 Ура! ура! ура-а-а-а!“

[IV.]

Зареготався я, тай годі;
 А й мене давиули
 Таки добре. Перед світом
 Усе те заснуло;
 Тільки де-де православні
 По кутках стогнали,
 Та стогнучи, за батюшку
 Господа благали.
 Сміх і сльози! От пішов я
 Город озирати.
 Там ніч як день. Дивлюся я:
 Палати, палати
 Понад тихою рікою,
 А берег обшитий
 Ввесь камінням. Дивуюся,
 Мов несамовитий:

Як то воно зробило ся
 З калюжі такої
 Таке диво! Оттут крови
 Полито людської
 І без ножа! По тім боці
 Твердиня й дзвіниця,
 Мов та швайка загострена,
 Аж чудно дивить ся,
 І дзигарі теленькають.
 От я повертаюсь—
 Аж кінь летить, копитами
 Скелю розбиває.
 А на коні сидить охляп,
 У свиті—не свиті,
 І без шапки; якимсь листом
 Голова повита.
 Кінь басує, от-от річку,
 От-от перескочить.
 А він руку простягає,
 Мов світ увесь хоче
 Загарбати. Хто ж се такий?
 От собі й читаю,
 Що на скелі наковано:
 „Первому Втора я“
 Таке диво поставила.
 Тепер же я знаю:
 Се той Первий, що розигнав
 Нашу Україну,
 А Втора я доконала
 Вдову-сиротину.

Кати, кати, людоїди!
Наїлись обое,
Накрали ся, а що взяли
На той світ з собою?
Тяжко, тяжко мені стало,
Так, мов я читаю
Історію України.
Стою, замираю.
А тимчасом тихо, тихо
Та сумно співає
Щось такеє невидиме:

„Із города, із Глухова
Полки виступали
З заступами на дїїю.
А мене послали
У столицю з козаками
Наказним гетьманом.
О Боже мій милосердний!
О царю поганий!
Царю проклятий, неситий,
Гаспиде лукавий!
Що ти зробив з козаками?
Болота засипав
Благородними кістками,
Поставив столицю
На їх трупах катованих,
І в темній темниці
Мене, вольного гетьмана,
Голодом замучив

У кайданах... Царю, царю!
 І Бог не разсудить
 Нас з тобою: кайданами
 Скований зо мною
 На вік-віки. Тяжко мені
 Витать над Невою...
 України далекої
 Може вже немає;
 Полетів би, подивився,
 Так Бог не пускає.
 Може Москва випалила
 І Дніпро спустила
 В синє море, розкопала
 Високі могили,
 Нашу славу? Боже милий!
 Зжалься, Боже милий!“

Тай замовкло. Дивлюся я:
 Біла хмара криє
 Синє небо; а в тій хмарі
 Мов звір в гаї вив.
 То не хмара,—біла пташка
 Хмарою спустилась
 Над царем тим мусянжовим,
 І заголосила:
 „І ми сковані з тобою,
 Людоїде, змію!
 На страшному на судищі
 Ми Бога закриєм
 Од очей твоїх неситих.

Ти нас з України
Загнав голих і голодних
У сніг на чужину,
Та порізав а з шкур наших
Собі багряницю,
Пошив жилами твердими,
І заклав столицю
В новій рясї. Подови ся:
Церкви та палати!
Весели ся, лютий кате
Проклятий, проклятий!"

[V.]

Розлетїлись, розсипались:
Сонечко вставало;
А я стояв, дивував ся
Так, аж страшно стало.
Уже вбогі ворушились,
На труд поспїшали,
І москалі на розпуттях
Уже муштрувались.
Покрай улиць поспїшали
Заспані дївчата,
Та не з дому, а до дому:
Посилала мати
На цілу ніч працювати,
На хліб заробляти.
А я стою, похилившись,
Думаю, гадаю:

„Як то тяжко той насущний
Люде заробляють!“

От і братія сипнула
У сенат писати,
Та підписувать, та драти
І з батька і з брата.
А між ними і землячки
Де-де поглядають;
По московськи так і чешуть
Сміють ся та лають
Батьків своїх, що змалечку
Цвенькати не вчили
По німецьки, а то тепер
І кисни в чорнилї..
Пявки, пявки! Може батько
Останню корову
Жидам продав, поки вивчив
Московської мови!..
Україно, Україно!
Отсе твої діти,
Твої квіти молодії,
Чорнилом політі,
Московською блекотою
В німецьких теплицях
Заглушені. Плач, Вкраїно,
Бездітна вдовице!

Піти лишень, подивить ся
До царя в палати:

Що там робить ся? Прихожу:
Старшина пузата
Стоїть рядом, сопе, хропе
Та понадувалась,
Як индики, і на двері
Косо поглядала.
Аж ось вони й одчинились:
Неначе з берлога
Ведмідь виліз. Ледви-ледви
Переносить ноги,
Та одутий, аж посинів:
Похмілля прокляте
Його мучило. Як крикне
На самих пузатих:
Всі пузаті до одного
В землю провалились.
Він випучив баньки з лоба,
І все затрусилось,
Що осталось. Мов скажений
На менших гукає,
І ті в землю. Він до дрібних,
І ті пропадають;
Він до челяди сунеть ся,
І челядь пропала;
До москалів,—москалики
Тяжко застогнали,
Пішли в землю! Диво дивне
Стало ся на світї!
Дивлю ся я, що далыш буде,
Що буде робити

Мій ведмедик. Стоїть собі,
 Голову понурив
 Сіромаха. Де ж діла ся
 Ведмежа натура?
 Мов кошеня—такий чудний!
 Я аж засміяв ся!
 Він і почув, та як гикне,—
 Я перелякав ся,
 Тай прокинувся.

Оттаке то
 Приснило ся диво!
 Чудне якесь! Таке тільки
 Снить ся юродивим
 Та п'яницям. Не здивуйте,
 Брати мої милі:
 Я не своє розказував,
 А те, що приснилось.

КАВКАЗ.

(Якову де-Бальмену).

Кто даст главѣ моей воду
 і очам моїм істочник слез, і
 поплачуся день і ноц о по-
 бієнних.

Єремія гл. IX. ст. 1.

За горами гори, хмарами повиті,
 Засіяні горем, кровію політі.
 Спокон віку Прометея
 Там орел карає,

Що день божий довбе ребра
 Серце розбиває;
 Розбиває, та не випе
 Живущої крові:
 Воно знову оживає,
 І смієть ся знову.
 Не вмирає душа наша,
 Не вмирає воля;
 І неситий не висре
 На дні моря поля,
 Не скує душі живої
 І слова живого,
 Не понесе слави Бога,
 Великого Бога.

Не мам на прою з Тобою стати,
 Не нам діла Твої судить:
 Нам тільки плакати, плакати, плакати,
 І хліб насущний замісить
 Кровавим потом і сльозами.
 Кати знущають ся над нами,
 А правда наша п'яма спить!
 Коли ж вона прокинесть ся?
 Коли одпочити
 Ляжеш, Боже, утомлений,
 І нам даси жити?
 Ми віруєм Твоїй силі
 І духу живому:
 Встане правда, встане воля,
 І Тобі одному
 Поклоняють ся всі язики

Во віки і віки.
А поки що — течуть ріки,
Кроваві ріки!..

За горами гори, хмарами повиті,
Засіяні горем, кровію політі!
Оттам то Милостиві Ми,
Ненагодовану і голу,
Застукали сердешну волю,
Тай цькуємо... Лягло кістями
Людей муштрованих чимало.
А сльоз, а крові! Напоїть
Всїх імператорів би стало,
З дітьми і внуками, втопить
В сльозах удових. А дівочих,
Пролитих нишком серед ночі,
А матерніх гарячих сльоз,
А батьківських, старих, кровавих —
Не ріки, море розлилось,
Огненне море!.. Слава, слава
Хортам, і гончим, і псарям,
І нашим батюшкам царям!
Слава!

І вам слава, синї гори,
Кригою окуті;
І вам, лицарі великі,
Богом незабуті!
Борїте ся, поборете!
Вам Бог помагає;

За вас сила, за вас воля
І правда святая!

„Чурек і сакля — все твоє!
Воно не прошене, не дане,
Ніхто й не візьме за своє,
Не поведе тебе в кайдани.
У нас — на те письменні ми,
Читаєм божії глаголи,
І од глибокої тюрми
Та до високого престола
Усі ми в золоті і голі.
До нас в науку! Ми навчим,
По чому хліб і сіль по чім!
Ми християне: храми, школи,
Усе добро, сам Бог у нас!
Нам тільки сакля очі коле:
Чого вона стоїть у вас,
Не нами дана? чом ми вам
Чурек же ваш та так не кинем,
Як тій собаці? чом ви нам
Платить за сонце не повинні?
Тай тільки ж то! Ми не погане,
Ми настоящі християне;
Ми малим ситі! — А за те,
Якби ви з нами подружились,
Багато дечого б навчились.
У нас же й світа як на те:
Одна Сибір неісходима!
А тюрм, а люду! що й лічить!

Од Молдованина до Фінна
 На всіх языках все мовчить —
 Бо благоденствує!.. У нас
 Святую біблію читає
 Святий чернець і навчає,
 Що цар якийсь то свині пас
 Та дружню жінку взяв до себе,
 А друга вбив — тепер на небі!
 Ось бачите, які у нас
 Сидять на небі. Ви ще темні,
 Святим хрестом непросвіщенні!
 У нас навчіть ся! В нас дери,
 Дери та дай,
 І прямо в рай,
 Хоть і рідню всю забори!
 У нас — чого то ми не вмієм?!
 І зорі лічим, гречку сієм,
 Француза лаєм, продаєм
 Або у карти програєм
 Людей — не Негрів, а таких
 Таки хрещених, но простих:
 Ми не Гішпане! Крий нас Боже,
 Щоб крадене перекупать,
 Як ті Жиди: ми по закону!..“

По закону апостола
 Ви любите брата?
 Суєслови, лицеміри,
 Господом прокляті!
 Ви любите на братові

Шкуру, а не душу,
 Тай лупите по закону:
 Дочці на колушок,
 Байстрюкові на придане,
 Жінці на патинки,
 Собі ж на те, що не знають
 Ні діти ні жінка!

За кого ж Ти розпинав ся,
 Христе, Сине божий?
 За нас добрих? чи за слово
 Істини? чи може,
 Щоб ми з Тебе насміялись?
 Воно ж так і сталось!

Храми, каплиці і ікони,
 І ставники і мірри дим,
 І перед образом Твоїм
 Неутомленній поклони
 За кражу, за війну, за кров:
 Щоб братню кров пролити, просять,
 А потім в дар Тобі приносять
 З пожару вкрадений покров...

Просвітились, та ще хочем
 Других просвітити,
 Сонце правди показати
 Сліпим, бачиш, дітям.
 Все покажем, тільки дайте
 Себе в руки взяти:
 Як і тюрми мурувати,
 Кайдани кувати,

Як їх носить і як плести
Кнути узловаті.
Всьому навчим, тільки дайте
Взяти свої гори,
Ті останні, бо взяли вже
І поле і море!

І тебе загнали, мій друже єдиний,
Мій Якове любий! Не за Україну,
А за її ката довелось пролити
Кров добру, не чорну, довелось запить
З московської чаші московську отруту.
О друже мій добрий, друже незабутий!
Живсю душою в Україні вітай;
Літай з козаками понад берегами,
Розриті могили в степу назираї,
Заплач з козаками дрібними сльозами,
І мене з неволі в степу виглядай!

А поки що мої думи,
Моє люте горе,
Сїяти му: нехай ростуть
Та з вітром говорять...
Вітер тихий з України
Понесе з росою
Тії думи аж до тебе;
Братньою сльозою
Ти їх, друже, привітаєш,
Тихо прочитаєш,
І могили, степи, гори,
І мене згадаєш.

СУБОТІВ.

(Могила Богданова).

Стоїть в селі Суботові
На горі високій
Домовина України —
Широка, глибока.
Ото церква Богданова:
Там то він молив ся,
Щоб Москаль добром і лихом
З козаком ділив ся.
Мир душі твоїй, Богдане!
Не так воно сталось:
Москалики, що зазріли,
То все очухрали;
Могили вже розривають
Та грошей шукають;
Льохи твої розкопують
Та тебе ж і лають,
Що й за труди не находять...
Оттак то, Богдане!
Занапастив єси вбогу
Сироту Україну.
За те ж тобі така й дяка!
Церкву-домовину
Нема кому полагодить!
На тій Україні,
На тій самій, що з тобою
Ляха задавила,
Байстрюки Єкатери́ни

Сараною сіли.
Оттаке то, Зіновію,
Олексіїв друже!
Ти все оддав приятелям,
А їм і байдуже!
Кажуть, бачиш, що „все то те
Таки й було наше,
А що ми тільки наймали
Татарам не пашу
Та Полякам“. Може й справді!
Нехай і так буде!
Так сміють ся з України
Стороннії люде...
Не смійте ся, чужі люде!
Церква-домовина
Розвалит ся, а зпід неї
Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помолять ся на волі
Невольничі діти.

В.

И 53.847

===== ЦІНА: =====

в. Австрії 60 сотиків, на Укrajїні 60 шарів.

339921

“B”

И-53.847